

## Rabbi Nochum Rosenberg

115 Clymer St. Suite # 6-E  
Brooklyn, N.Y. 11211-6770  
Tel: 718-384-3674 Fax: 718-963-1110  
Beeper # 917-234-1110  
e. mail – mikva@msn.com

## נחום ראזענבערג

רב המקואות  
ובעמח"ם אש יצאה מחשבון  
פה ברוקלין ניו יארק יצ"ו

בס"ד

לכבוד הרה"ג ר' נחום אייזנשטיין שליט"א

כהמשך לשיחתנו בטלפון הנני בזה לגולל לפניך דברים כהוויתן ממה שעבר עלינו בענין מקוה הטהרה בסאן-פראנציסקא קאליפארניה, ונא למסור הדברים לידי הגאון רבי יוסף שלוי אלישיב שליט"א שיורה לנו הדרך נלך בה והמעשה אשר נעשה **תיכף ומיד** כי השאלה נוגעת הלכה למעשה יום יום, ואינו סובל שהות ודיחוי.

וכך הווה מעשה:

אברך תושב בארא פארק בשם ר' יעקב גרינבערג הי"ו נודמן לסאן פראנציסקא קאליפארניע, כשהלך לטבול במקוה המקומי המשמש גם כמקוה נשים, ראה שמקיר המקוה נוזל מים בשטף רב לתוך המקוה. כאשר פנה לרב טרויב האחראי על המקוה, ענה הר' שלא שמע מזה עד עתה, ועליו לפנות לאשה הממונה על המקוה (שהיא גיורת שנתגיירה על ידו, ויש לה שני בנים הלומדים בביה"ס הריפורמי במקום). אך כאשר פנה אליה, ענתה שהיא אמנם יודעת מהבעי' הזאת זה זמן רב, אך לא ידעה שזו בעי' הלכתית.

האברך הנ"ל התקשר אלי ובקשני שאבוא לסאן פראנציסקא לתקן את המקוה, הסברתי לו שרק באם הרב האחראי דשם יקרא אותי, אוכל לבוא. ואמנם כך הי' הר' טרויב התקשר אלי בטלפון ובקשני לבוא לתקן את המקוה. אמרתי לו שבאם אבוא מוכרח הוא לציית לכל אשר אומר לו, הר' הסכים, ואני יצאתי לדרכי אור ליום ו' בבוקר אחר תענית אסתר דהאי שתא תשנ"ז לפ"ק.

מיד כשבאתי לשם, הלכתי ביחד עם הר' למקוה ושהיתי שם כשעתיים ומחצה, ובדקתי את הכל הגג, הצינורות והמקוה, וכדרכי בכל המקומות תהיתי גם על קנקן המפקח על הנהגת המקוה, והבלן הממלא את המקוה, והבודקת לחציצות וטבילה וכו', ומי הוא הרב המכשיר של המקוה המחליף את בור המי גשמים בעת הצורך וכו'.

שאלתי את הר' האם ידוע לו שיש לו בור "זריעה", ושהמקוה חייב להיות יבש כאשר ממלאים אותו במי העיר, ואם יודע שצריך למלאות מים עד מעל נקב ההשקה, ועוד שאלות הנוגעות למקוה שם, בכדי לוודע באם הכל נוהג כהלכה. הר' ענה לי שאינו יודע מאומה מהנעשה במקוה והוא לא עושה כלום רק האשה הממונה על המקוה. התקשרתי אליה והיא באה למקוה אחר דו"ד עמה, התברר לי שאינה יודעת כלום מהלכות הנוגעות להנהגת מקוה זו, ושהיתי שם זמן רב ללמדה ולהראות לה איך להנהיג את המקוה בכשרות, וכמו"כ סדרתי שאשה חרדית תשגיח על הטבילה.

☆☆☆

הסיבות לפיהם הגעתי למסקנה שלא להשתמש יותר במקוה הינם ארבעה כדלהלן:

א. כאשר פתחתי את בור מי הגשמים ראיתי שהוא מאד נקי, ולשאלתי מי הוא הרב המכשיר של המקוה החליף את בור המי גשמים, ומתי החליפו את המי גשמים בפעם האחרונה, ענה לי הרי שהרב מהעלמעץ [בעל טהרת יו"ט] ועל הקיר תלוי שלט שהמקוה נבנה בשנת תשמ"א בהשגחתו) החליף בפעם האחרונה לפני ארבע שנים (ולא ידיעה שכבר שבק חיים זה כ-7 שנים!) נמנעתי לעי"ע לתפוס אותו בשקרו, ושאלתי בערמה הלא אני שמשתי את הרב מהעלמעץ ולא זכור לי שנסע אז לסאן פראנציסקא, ענה לי הרי שאמנם אמת הוא לא בא בעצמו, רק אמר לי עי"י הטלפון איך להחליף.

אז אמרתי לו שהדבר לא יתכן כי הרב מהעלמעץ אינו בחיים כבר 7 שנים...!! ולא הי' מענה על כך.

כששאלתי אותו איך החליף את המים, אמר לי ששלח פלאמבער (שרפרף) גוי שירוקן המים וינקה את הבור, שאלתו אותו כיצד ניקה, אמר לי הרי שירד עם דלי מלא מים עם סבון, ושאר חומרי ניקוי ומגבות, ועם חומרים אלו ניקה את הבור (כמובן שהמים שאובים באו לתוך הבור ללא המשכת ג' טפחים).

שאלתי אותו מי הי' האחראי לבדוק שהבורות היו יבשים לגמרי, ענה לי אני אמרתי לגוי שינקה הבורות, אך לא שמתי לב אם הבורות יבשים כי לא ידעתי שצריכים להיות יבשים לגמרי וכשאמרתי לו שמן הדין ג' לוגין פוסלין את המקוה, אז ענה לי שמן הסתם היו יבשים לגמרי כי בין כך לא ירד גשם חזק עד שלשה ימים.

לפי דברי האשה הממונה, ירד גשם מיד אחרי שרוקנו את הבור, וסיפורו סותר לסיפורו של הרי'. מאוחר יותר התברר לי שדברי שניהם נכונים, כי היא דברה לפני שנתיים כשהיא החליפה מי הגשמים, והוא לפני ארבע שנים כאשר הוא הי' המחליף. עכ"פ נתברר שהחליפו את המים כמה פעמים ללא השגחה וללא ידיעה יסודית בהלי' מקואות, (גם לפי דברי ר' יעקב גרינברג אמרה האשה הממונה שהחליפו מי הגשמים הרבה פעמים).

באסיפה שנערכה לפני נסיעתי בהשתתפות כמה מבני הקהלה והאשה הממונה, אמר לי הרי בפירש שאמנם החליפו מי הגשמים הרבה פעמים ללא השגחה בלי לידע שצריך לזה רב המכיר היטב בהלכות מקוואות, וכאשר שאלתי האם החליפו כל בור בנפרד (כי יש שם בור זריעה ובור השקה), שאז אפשר לסמוך עכ"פ על השקה מבור השני, ענה לי שהחליפו את שניהם בבת אחת.

ב. כמו"כ שאלתי אותם (את הרי' ואת האשה הממונה) מי השגיח שהבור כבר התמלא מי סאה מי גשמים, לפני שהחלו להשתמש במקוה, כי באם לא הי' מי סאה וממלאים את המקוה במים שאובים, הרי דרך נקב ההשקה זורמים המים שאובים לתוך הבור ופוסלין את המי גשמים, ובפרט שישנם שני עוקות עוקה לכל בור ואחת ארוכה מהשני, וישנם שני בורות ואחד מהם שיעורו כפול מהשני, וכשזורדים גשמים הרי המים הולכים מאליהם כרצונם, וצריך לדעת שלכה"פ בור אחד התמלא כשיעור, כי החליפו שניהם בבת אחת כנ"ל. ובפרט שבאותה תעלה שממלאים את מי הגשמים, היא גם בשימוש למי העיר הממלאים את הבור זריעה ומשם מתמלא המקוה. ולא הי' מענה על שאלתי...

ג. ראיתי בהצינור הממשיך מי הגשמים להמקוה שהוא סגור עם שסתום כשאינ צורך במי הגשמים, ואז עוברים המים לצינור הצדדי המתחיל כ-60 ס"מ למעלה מסוף הצינור ולמטה מזה נשאר תמיד יותר מג' לוגין מים. ושאלתי להרי' האם מרוקנים את הצינור מהמים הנשארים ושופכים אותם לחוץ לפני מילוי הבור במי גשמים? אז צחק הרי' ואמר הלא אלו הם מי גשמים,

ולא ידע מאומה שהמה מים שאובים כי בכלי הם נמצאים, ורק אם פתוח למטה אז המים כשרים.

ד. בסאן פראנציסקא ישנם הרבה רעידות אדמה העלולים לגרום לסדקים בבור, משום כך מדביקים על קירות הבור מבפנים סחורה מיוחדת עם ברזל המונעת סדקים, ומחמת כן לוקח זמן רב עד שהבור מתייבש, כי הסחורה סופגת הרבה מים, ולוקח זמן רב עד שמתייבש, ובפרט במקוה דן שהינו כבר ישן וישנם הרבה סדקים בסחורה ומצטברים מים מתחתיה, וצריך להיות מומחה לראות אם באמת כבר התייבש.

אי לזאת הוראתי לקהלה שלא להשתמש עם המקוה עד חודש חשון הבעל"ט שעד אז לא יורד גשם, ואז אחזור למלאות את הבור במי גשמים חדשים, אך זאת בתנאי כפול ומכופל שהרי יתן את מפתח המקוה לאחד המלמדים שם שהם בני תורה ויר"ש הבאים מניו-יורק, והם ישגיחו על המקוה דבר יום ביומו - והסכימו לזה.

ועד שיגיע עונת הגשמים הוראתי להם להשתמש במקוה בעיד בערקעליס הנמצא במרחק 25 דקות, מקוה שנבנה והוכשר ע"י הרה"ג ר' זלמן שמעון דבורקין זצ"ל, רבה של חב"ד בברוקלין, ובדקתי הגג והצינור והכל היי כדבעי, ולמרות שלא החליפו שם את המי גשמים הרבה שנים ואז כבר יש נוס"ס, אבל הוא לבטח כשר ממקוה זה, וגם המשגיחים הינו ר' בנציון וילטון נ"י ואשתו אנשים חרדים מאנשי חב"ד והינו בן תורה ומדקדק בקלה כבחמורה ובפרט בעניי הנהגת מקוה.

גם הצעתי אפשרות של הבאת קרח טבעי מהנהר הקפוי הנמצא בהרים במרחק של כ-7 שעות מהמקום, אך הרי הנ"ל לא הסכים.

☆☆☆

עליתי על הגג וראיתי שם עיכובי מים, שאלתיו האם גם את הגג ראה הרב מהעלמעץ, ענה לי הרי שכן. כמובן שכבר לא סמכתי על דבריו ותקנתי את הגג. כאשר ירדתי פגשני גוי שעובד שם וראה שאני מלא זפת, ושאל אותי האם שוב יש חור בגג, אמרתי לו שרק תקנתי איזה בעי הלכתית, וענה לי שהוא שמח שאין חור, כי רק לפני שנתיים שילמו כמה אלפי דולרים לתקן את הגג, וכמובן שהרב מהעלמעץ לא ראה את הגג הזה.

ראיתי את הצינור המביא מי הגשמים שהוא סילון הכפוף, והיי לי לפלא שהרב מהעלמעץ יכשיר מקוה ויכתוב על השלט שהוא לכל הדיעות, אך לא רציתי לפסול המקוה בגלל עיכוב המים על הגג והסילון הכפוף כי זה פסול רק לשיטת הראב"ד, והיות ואנו דנים על טבילות שכבר היו לא אמרתי מאומה, אך למעשה איני יודע אם אמנם היי הצינור כך בעת שהרב מהעלמעץ הכשיר את המקוה או ששינו במשך השנים.

☆☆☆

כשתקנתי את הצינור שנזל בתוך הקיר, רציתי להעביר הצינור החדש מעל המקוה, אמרה לי האשה שאשים הצינור בתוך העוקה של מי הגשמים, אמרתי לה שזה שאלה להלכה, אמרה לי הממונה "איסטעטיקה" קודמת להלכה...

באסיפה שנערכה לפני נסיעתי, איים עלי הרי שבאם לא אתן כתב הכשר על המקוה, אזי לא ישלם לי את הוצאות הדרך (שכר עבור העבודה בין כה וכה אין אני דורש). ענית לי שאין רצוני

במעותיו וגם שלא ישתמש בשמי שהייתי פה והכשרתי כאשר עושה זה כ-16 שנה עם השלט של הרב מהעלמעץ.

הרי הנ"ל לא הי' מרוצה מכל הסיפור כי כמעט כל אנשי סאן פראנציסקא הפסיקו להשתמש במקוה מלבד איזה 2-3 מקרובי הרי', ולכן חיפש איזה רב שיתיר את השימוש במקוה, אך שום רב ששמע את פרטי הדבר לא הסכים לכך, עד שסוף כל סוף הצליח למצוא את הרב אברהם יושע העשל ביק הי"ו אב"ד מעזיבוז ברוקלין וחבר התאחדות הרבנים, אשר נענה לקריאתו והגיע שם בחודש אב בחשאי ללא ידיעת הקהלה החרדית במקום, לבדוק את המקוה. אך בס"ד נודע הדבר לאברכים היראים וגם הם הגיעו למקוה כדי לראות מקרוב את האמת. האשה הממונה שלא היתה מרוצה מנוכחותם של האברכים איימה עליהם שתקרא למשטרה, אך האברכים לא נבהלו ונשארו במקום. כי המקוה אינו שלהם, והוא נמצא במושב זקנים רפורמי ש"המגבית היהודית המאוחדת" בנתה.

הרב ביק ראה את המקוה כמה דקות בסקירה כללית בלי לשאול כלום מהרי', ופסק שהמקוה כשר לכתחילה, ואפי' לבני תורה, ואפי' מכאן ולהבא.

כאשר אנשי הקהלה החרדית נכנסו עמו בדברים על הבעיות במקוה ומה שמצאתי שם ומה שהוראתי להם, ושאלו אותו על סמך מה התיר להשתמש במקוה, ענה להם וכי בני תורה גרים בעירכם? עבורכם זה כשר. כמובן שתשובה כזו הרגיזתם מאד, כי גם המה יהודים וברצונם שיהי' הכל כשר לכתחילה ובפרט במקוה. אחר כל זאת בראותו את תגובת אנשי העיר, הודיע לרי' שלום פיין נ"י (מלמד בת"ת החרדי המקומי שלמד בלייקוואד) שיחזור בו מפסקו בכתב, אך הדבר לא נעשה עד עתה.

☆☆☆

כשחזר הרב ביק לנוי יורק פניתי אליו שיבאר לי על סמך מה התיר מה שהתיר, אמר לי הרב ביק דברים היוצאים מהקשרם. ראשית אמר לי שזה רק ספק גי' לוגין שאובין ומבואר ביו"ד (סי' ר"א סס"ז) שספק גי' לוגין כשר. והדבר פרוך מעיקרא כי המחליף מי הגשמים ואינו יודע מה עליו לעשות הרי זה וודאי כולו שאוב ופסול, ואפי' לדבריו שהוא רק ספק גי' לוגין שאובין, הרי זה כשר רק לטבילות שעברו אך לא מכאן ולהבא (רמב"ם רפ"ד הל' אה"ט, חידושי רע"א בשו"ע).

גם אמר שהמדובר רק בשאובין בהמשכה, אמרתי לו שאינו מכיר במציאות הדברים, כי הרי עצמו אמר לי שהגוי ירד לבור עם דלי מלא מים, כמובן שהמים השאובים באו לתוך הבור ללא המשכת גי' טפחים.

גם אמר שספק אצלו באם השסתום מחזיק גי' לוגין, ולמעשה צריך יותר מגי' לוגין כי מעט מהמים נבלעים בעוקה, אמרתי לו שמדדתי ומצאתי הרבה פעמים יותר מגי' לוגין.

☆☆☆

כאשר הרב פנחס ליפנער שליטי"א מייסד ומנהל ביה"ס החרדי שם, פנה לרבו הגאון רבי חיים קרייזוירט שליטי"א אבדק"ק אנטווערפן יצ"ו לדעת כדת מה לעשות, הורה לו הרב קרייזוירט שלפי דברי, ולפי הכרת הרי' באופן אישי, אי אפשר לסמוך עליו, וגם צוה לפנות להגה"צ מקאשוי שליטי"א, הרב מקאשוי גבה עדות ממני ופסק שהמקוה פסולה, וגם הטבילות למפרע הן טבילות נדה והן טבילות גירות הינם תחת שאלה, וגם ביקש אישית מהרב ביק

שיחזור בו בכתב מפסקו כי ע"פ הלכה אינו כשר, ודחה את כל ההיתרים שעליהם הסתמך הרב ביק.

והיטב חרה להגה"צ מקאשוי על עצם נתינת נאמנות לר' שאינו מכיר בטיב הלכות מקואות בכלל, ושסקר ענתה פיו כמה וכמה פעמים, ומה גם שהחרדים שם נמנעים מלאכול מהכשריו, ואינו נאמן להם בשום דבר, והאיך נתן לו נאמנות בדבר כ"כ חמור שטהרתם של ישראל תלוין בו.

זאת ועוד ע"י נתינת נאמנות לר' הנ"ל, הרי באם יוכשר המקוה כראוי בחודש חשוון במי גשמים חדשים, הרי למעשה הרי ישראל עם המפתחות והבעלות על המקוה, וימשיכו הוא והאשה הממונה לנהוג כמנהגם ללא ידיעת ההלכות.

למעשה לא די שהרב ביק לא חזר בו מפסקו, כ"א פרסם בעתון היהודי המקומי שהמקוה נמצא תחת השגחתו, והוא כשר ללא שום פקפוק, ואפ"י לבני תורה.

☆☆☆

היות וביני לביני נפל להגה"צ מקאשוי למשכב (ה' ירפאהו במהרה בתושח"י), אין לי למי לפנות, ועל כן בעצתו של הגאון ר' חיים קרייזווירט שליט"א הנני בזה בפנייתי אל כת"ר שליט"א שיפנה אל הגאון רבי יוסף שלוי אלישיב שליט"א שיקדיש מזמנו היקר לעסוק בשאלה חמורה זו העומדת על הפרק, וטהרתם של ישראל וקדושתן תלוין בה, להורות לנו הדרך אשר נלך בה והמעשה אשר נעשה:

א) מה דינו של המקוה מכאן ולהבא, ומכאן ולמפרע על כל הטבילות שנעשו עד עתה וכל המסתעף לנדה וגיוור.

ב) באם הדבר יאסר ע"י גדולי הדור, אז בתוקף זה יתכן שיוכלו החרדים בעיר לתבוע בעלות על המקוה מה"המגבית היהודית המאוחדת", או לכה"פ השגחה תמידית על ידם.

ג) ואם לאו האם מחוייבים להמשיך ולהשתמש במקוה בעיר בערקעליס, ולבנות בסאן פראנציסקא מקוה חדש.

נא לענות לנו בכתב וגם לבני הקהלה בסאן פראנציסקא כדי שידעו כדת מה לעשות, ולא תהי' עדת ה' כצאן בלא רועה, וכל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, ולשדא נרגא בבת ישראל ואבן נגף בעדת ה'.

וע"ז באתי עה"ח יום י"ט אלול תשנ"ז לפ"ק

**נחום ראזענבערג**

Fax # 718-963-1110 or e. mail – mikva@msn.com

נ.ב. נא לשלוח לי התשובה מיד

Fax # 415-752-5851 / 366-4137

ולהרב פנחס ליפנער:

Rabbi Abraham Y. Bick 1547 55<sup>th</sup> St. Brooklyn, N.Y. 11219

ולהרב ביק:

Mikveh Society of San Francisco 3355 Sacramento St. San Francisco CA. 94118

ולהמקוה: